

Наявність п. 198.5 Податкового кодексу України призвела до того, що більшість бухгалтерів при купівлі запасів з метою їх використання в неоподатковуваній діяльності або діяльність звільненій від оподаткування відображає податковий кредит з подальшим відображенням податкових зобов'язань, та включенням останніх до складу інших витрат операційної діяльності, а саме на субрахунок 949 «Інші витрати операційної діяльності», чим звісно порушується вимоги МСБО 2 «Запаси» в частині включення до первісної вартості запасів сум непрямих податків, що не відшкодовуються підприємству.

На нашу думку, облік відображення податкових зобов'язань повинен залежати від того чи було підприємство впевнено на момент такого придбання, що куплені запаси будуть використовуватись в неоподатковуваній діяльності або діяльність звільненій від оподаткування.

Так, якщо підприємство на момент придбання запасів було впевнено, що ці запаси будуть ним використані в неоподатковуваній діяльності або діяльність звільненій від оподаткування, то одночасно з відображенням податкового кредиту (згідно вимог п.198.3 ПКУ), слід відображати податкові зобов'язання (не пізніше останнього дня звітного (податкового) періоду) здійснивши бухгалтерське проведення Дт Рахунки обліку запасів Кт Розрахунки за податками, наприклад Дт 20 – Кт 641.

Водночас, якщо на час придбання запасів, підприємство не мало чіткого плану використання запасів (наприклад не мало можливості визначити, яка частка придбаних запасів буде використана для оподаткованої діяльності, а яка в неоподатковуваній діяльності або діяльність звільненій від оподаткування), то звісно на момент купівлі слід відобразити податковий кредит, і лише у разі початку використання таких запасів в неоподатковуваній діяльності або діяльність звільненій від оподаткування, слід визнавати податкові зобов'язання. При цьому, на нашу думку, якщо таке використання відбулось в тому ж звітному періоді, що й придбання запасів, то для обліку податкових зобов'язань слід застосовувати вище описану методику. Проте, якщо використання запасів в неоподатковуваній діяльності або діяльність звільненій від оподаткування відбулось в наступних звітних періодах, то в такому разі нарахування податкових зобов'язань доцільно відобразити проведенням Дт 949 – Кт 641, оскільки в такому випадку нарахування податкових зобов'язань можна вважати збільшенням зобов'язань, що підпадає під визначення поняття витрати.

Список використаних джерел

1. Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Порядок подання фінансової звітності», затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF>.
3. МСБО 2 «Запаси» URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/IAS%2002_ukr_2020%20\(1\)c.pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/IAS%2002_ukr_2020%20(1)c.pdf)
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/conv#n4931>.

Колоток В. О., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
Науковий керівник – **Гоголь Т. А.**, д.е.н., професор
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

СТРАХУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

*Страховання - це парашут, якщо у Вас його немає
в потрібний момент, більше він Вам не знадобиться*

Смільян Морі

Постановка проблеми. Функціонування і господарська діяльність будь-якого підприємства, зокрема малого, супроводжуються різними ризиками. Ефективне управління ними має сприяти не тільки запобіганню виникнення несприятливих ситуацій, а й покриттю збитків від їх ймовірного настання. З цією задачею найкраще можна справитися за допомогою такого механізму, як страхування.

Дослідженню питань страхування на підприємствах малого бізнесу було присвячено багато публікацій, зокрема таких авторів Полятикіна Л.І.[1] , Александрова Г.М., Кривень Н.В. [3] та інші. Однак, практично не дослідженою залишається проблематика стану, особливостей та перспективи подальшого розвитку страхування малого бізнесу в Україні.

Проаналізувавши дані з сайтів страхових компаній [1-3] підприємствам малого бізнесу в Україні пропонують такі види послуг: страхування майна; відповідальності; страхування від перерв в виробництві та медичне страхування працівників.

Страховиками можуть розроблятися спеціальні програми страхування для підприємств малого бізнесу. Наприклад, Страхова компанія «PZU» [9] розробила три такі програми (таблиця 1).

Таблиця 1 – Програми страхування для підприємств малого бізнесу розроблених страховою компанією PZU

Характеристики програми	Назви програм		
	«Підприємець»	«Комерсант»	«Бізнесмен»
Ризики, від яких страхують	Ризики «Вогонь», «Вода», Додаткові витрати: пов'язані з гасінням пожежі та іншими заходами по ліквідації наслідків страхового випадку	Ризики «Вогонь», «Стихійні лиха», «Вода», «Крадіжка», «Протиправні дії третіх осіб», «Транспортна шкода», «Бій скла», Додаткові витрати: пов'язані з гасінням пожежі та іншими заходами по ліквідації наслідків страхового випадку.	Варіанти страхового покриття, передбачені у програмі страхування «Комерсант». А також: Переривання підприємницької (господарської) діяльності через пошкодження або знищення Застрахованого майна, внаслідок настання одного або декількох «майнових» ризиків.
Вартість полісу, грн:			
Об'єкти виробничої сфери	150 – 13 000	150 – 15 000	150 – 18 000
Об'єкти невиробничої сфери	150 – 15 000	150 – 20 000	150 – 21 000
Відповідальність перед третіми особами	–	200 – 3 500	–
Добровільне страхування перерви у процесі виробництва	–	–	160 – 300

Джерело: побудовано авторами на основі [1].

Александрова Г. М. зазначає, що попри різноманіття, ринок страхування малого бізнесу майже не охоплений. Сьогодні такі послуги пропонують лише страхові компанії, що стабільно працюють [2]. Це пов'язано з певними особливостями функціонування малого бізнесу.

Перш за все, особливістю малого бізнесу є обмежений обсяг фінансових ресурсів. Зважаючи на те, що механізм страхування передбачає сплату страхових платежів, то вони мають бути посилюючими для малого бізнесу. Тобто, мале підприємство буде зацікавлене в страхуванні тільки за умов фінансової здатності оплатити поліс.

По-друге, малі підприємства, в порівнянні з іншими, зазвичай мають вищі ризики настання страхових подій, пов'язаних з відповідальністю перед третіми особами або з перериванням діяльності. Це пов'язано з тим, що вони можуть не мати постійних покупців їхньої продукції та відповідно позначатиметься на нерівномірному надходженню грошових коштів. Що в свою чергу призводитиме до неможливості своєчасно розрахуватися з кредиторами та в майбутньому може викликати перебої з постачанням

сировини, товарів та матеріалів для виробництва продукції, надання послуг чи торгівлі. А значить і до можливого тимчасового призупинення діяльності. Тому, малі підприємства мають вищий ризик настання страхових подій, пов'язаних з відповідальністю перед третіми особами або з перериванням діяльності, в порівнянні з середніми та великими підприємствами.

По-третє, малі підприємства володіють невеликим обсягом активів. Тобто, сукупна вартість майна на таких підприємствах буде значно нижчою, ніж на середніх та великих. Тому відповідно, в разі настання страхового випадку вони не потребуватимуть значних страхових виплат.

По-четверте, така особливість, як недостатність фінансових ресурсів, не буде сприяти зацікавленості в медичному страхуванні працівників. Особливо, це стосуватиметься малих підприємств, які не працюють в галузях з високим ризиком виробничого травматизму (аграрний сектор, легка, харчова та інші види промисловості).

На ринку страхових послуг малі підприємства отримують велику кількість послуг. Але страховий ринок України має далі розвиватися. Перспективними напрямком розвитку даної галузі може стати: страхування від кібер-загроз, пандемій, наслідків економічних криз, корпоративне страхування тощо.

Висновки. В результаті проведеного дослідження зроблено наступні висновки:

- страхування підприємств малого бізнесу в Україні є малорозвиненим через особливості таких підприємств. Для них страхувальниками можуть розроблятися спеціальні програми страхування.

- страхування підприємств малого бізнесу має певні особливості пов'язані з особливостями їх діяльності: необхідність дешевого страхування; вищий ризик настання страхових подій, пов'язаних з відповідальністю перед третіми особами або з перериванням діяльності, в порівнянні з середніми та великими підприємствами; потреба в незначних сумах страхування; відсутність зацікавленості в медичному страхуванні. Також було встановлено взаємозв'язок між особливостями діяльності малого бізнесу та особливостями його страхування.

- визначено, що перспективним напрямком розвитку страхування малого підприємництва в Україні може бути надання послуг страхування від кібер-загроз, наслідків економічних криз, пандемій, корпоративне страхування;

Таким чином, в процесі діяльності суб'єктів господарювання можуть виникати випадки, які неможливо спрогнозувати та проконтролювати (пожежі, повені, гради, урагани тощо), що призводять до негативних наслідків і матеріальних збитків. Страхування підприємств малого бізнесу має важливе значення, оскільки дозволяє їм в разі настання непередбачуваних ситуацій, компенсувати понесені витрати.

Список використаних джерел

1. Полятикіна Л.І. Особливості організації та функціонування страхової діяльності підприємств малого бізнесу в Україні. «Молодий вчений». № 1 (53). 2018 р. С. 973-976.
2. Александрова Г.М. Проблеми та перспективи розвитку страхування ризиків підприємницької діяльності в Україні. «Молодий вчений». № 6 (33). 2016 р. С. 1-4.
3. Кривень, Н.В. Страхування кредитів для малого бізнесу. Вісник Української академії банківської справи. 2008. № 2 (25). С. 105-108.
4. Small business / сайт страхової компанії «PZU». URL: <https://www.pzu.com.ua/individual/estate/small-business.html>.
5. Страхування малого бізнесу. Вигідно та оперативно! / сайт страхового брокера "VGAC". URL: <https://vgac.ub.ua/board/view/243772/>.
6. Страхування малого та середнього бізнесу / Сайт Страхової компанії «УНІКА». URL: <https://uniqa.ua/ua/business/entrepreneurs/>.